

HÍRADÓ

könyvtári

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR DOLGOZÓINAK TÁJÉKOZTATÓJA

XXXIII. ÉVFOLYAM

3. SZÁM

1989. MÁRCIUS

Szerkesztőbizottság

Tverdota Miklósné *elnök*
Katsányi Sándor *felelős szerkesztő*
Aknay Tibor, Bardócz Antalné
Csoma Mihályné, Havas Katalin
Márffy István, Varró Istvánné
Weisz Sándorné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ára: 2.50 Ft

Előfizetési díj egy évre: 30.- Ft

Készült a FSZEK sokszorosítójában
Táskaszám

89/107

Eng. szám: III/ÜHB/30/1981

ISSN 0139-1917

HÁROM MEGÚJULT KÖNYVTÁR A VIII. kerületi könyvtár

December 30-án megszépülve, új funkcióval gazdagodva megnyílt a VIII. kerületi könyvtár.

Akik ismertük a "44-es" könyvtár régi helyiségeit, eddig is csodáltuk, hogy ezekben a rendkívül kis alapterületű részlegekben hogyan lehetett ilyen igényes állományt összegyűjteni, amelyet sok főkönyvtár is megirigyelhetne. Másrészt az itt dolgozóktól sokat hallhattuk, hogy a könyvtárnak a sokszorosan hátrányos helyzetű olvasóktól a szakközépiskolásokon keresztül a felsőszintű igényekig kell az elvárások széles skálájának megfelelnie. Éppen ezért tett különösen kíváncsivá az az egyedi megoldás, ahogy a könyvtár dolgozói az átalakítás után feltárták állományukat.

A könyvtár két épülete között jelenleg funkcionális megosztás van: a volt felnőtt könyvtárban alakították ki a "családi könyvtár"-at, a régi gyermekkönyvtárban a "második fedelet" és az olvasótermet.

Belépve a családi részbe elsőként a könyvtár hangulata ragadja meg az embert. A könyvtárosok érezhetően arra törekedtek, hogy az olvasók az esztétikus környezetben jól érezzék magukat. A hangulatos klub-övezet a szép s kényelmes ülőgarnitúrával, a hívogatóan kihelyezett képeslapokkal, folyóiratokkal, a hangulatos "öblök" a tematikusan kihelyezett könyvekkel ücsörgésre csábítják az egyébként siető olvasókat is.

A gyermekövezetben sok-sok - a könyvtárosok által készített - bábú és társasjáték is várja a kicsiket. Itt, érzésem szerint, kötötte a megszokott szakrend a könyvtárosokat az állomány kihelyezésénél, s talán ennek következtében is túl sok a felirat.

A családi övezetben is tartanak kézikönyveket a gyorstájékoztatóhoz s az állomány egy kis részét hagyományos betűrendben helyezték el. A gyakorlat mutatja majd meg, hogy ezt a kézikönyvtári anyagot milyen módon kell majd alakítani, s szükség van-e betűrendes állomány-csoportra.

A "második fedél" a tér túlsó oldalán van, ezért kellett kialakítani a kölcsönzés adminisztrációjának egy egyszerű változatát is.

Annak következtében, hogy a két funkciót így választották el, a kis alapterület ellenére is biztosítani lehetett a tanulók, a helyben használók számára a nyugalmat, s az igazán családias hangulatot a másik részlegben.

A könyvtárban járva úgy éreztem, hogy amit ki lehetett hozni ízléssel, lelkesedéssel, s nem utolsó sorban szaktudással ebből a könyvtárból, azt megtették, s a gyakorlat azt mutatja, hogy mind az olvasók, mind a könyvtárosok jól érzik magukat a megújult könyvtárban.

Weisz Sándorné

A XII. kerületi főkönyvtár igazgatója: Samu Gizella. Azok közé a munkatársak közé tartozik, akik nem sokat hallattak magukról az elmúlt évek során, de töretlen könyvtári szolgálatukkal, mindenkor kitartó munkájuk révén bizton erősítették a szakma becsületét.

Február elsején nyitott leltározás és átrendezés után a könyvtár területét ismét növelte 50 m²-el, így jelenleg 270 m²-en működik. Olvasói létszáma egy teljes naptári év során meghaladja az 5000-et. Könyveinek száma jelenleg: 50 000 kötet.

- Nagyon szép lett a könyvtárak, meg vagytok elégedve?

- A körülményekhez képest igen. Ha több idő állt volna rendelkezésre, akkor az állomány másfajta elrendezését is tervbe vettük volna.

- Úgy gondolom, ennyi könyvvel csak könyvkiemeléseket lehetett végezni.

- Papp István mindenkor segítségünkre volt, de ezt a nagy munkát, az állomány másfajta elrendezését már nem tudtuk elkezdeni.

- A könyvtár hármastagolása itt is érvényesült - a zajosabb övezetből a csendesebb övezet felé haladva eljut az olvasó az ízlésesen átrendezett kézikönyvtárig.

Új, kényelmes bútorok, habosan fehér függönyök a könyvtárosok választékos ízlése szerint. /Kipróbáltam a fantasztikus kényelmes TV fotelt is/ - meg is kérdeztem - sokan ültek-e ebben a kényelmes fotelben?

- Érdekes módon nem, ... inkább az előtérben, ahol a kommersz lapokat helyeztük, ott is több hasonló fotelt talál az olvasó - kedvére lapozgathat és olvasgathat mindenképpen. Itt a kézikönyvtárban ez inkább csak a kényelem szimbóluma lett.

A szakirodalmat szintén Papp István javaslatára külön övezetben helyeztük el, így a forgalom is megoszlik. Az olvasók most kezdik felfedezni és saját érdeklődési körük szerint birtokba venni a könyvtárat.

- Mennyi most a beiratkozott olvasók száma?

- Három hét elteltével 1213 fő beiratkozott olvasónk van.

- Milyen hangulatot váltott ki olvasóitok körében a beiratkozási díj emelkedése?

- Tapasztalható bizonyos elégedetlenség. Igaz, előfordul olyasmí is, hogy akik-

nek nem kell fizetniük, mert 70 évesek elmultak, mégis befizetik a 30 Ft-ot, így kívánnak hozzájárulni a növekvő könyvtár gazdagításához. Sajnos bizonyos lemorzsolódással is számolnunk kell. Sok esetben a házaspárok közül csak az egyikük újítja meg tagságát. Az sem ritka, hogy a szülők helyett a nagyszülő iratkozik be.

- Természetesen ez is lehetőség, amivel az olvasók élhetnek; a valódi baj az lenne, ha a családok távolmaradnának a könyvtártól - mert megemeltük a tagdíjakat. Kérlek, számolj be a Könyvtári Híradónak arról, hogy könyvbeszerzés terén milyenek a tapasztalataitok?

- Évek óta megközelítően azonos a könyvbeszerzési keretünk: 213 000 Ft. A 3-4 példányos beszerzést csak nagyon körültekintő szerzeményezéssel tudjuk biztosítani. Természetesen fiókjaink olvasói létszámuknak megfelelően részesülnek az új beszerzésből.

Sajnálatos módon le kell mondanunk az AV dokumentumok beszerzéséről - ezeket csak a könyvvásárlási keret terhére fejleszthetnénk, szerzeményezhetnénk. Inkább a megszokott - nem sok - de kielégítő könyvbeszerzésre fordítjuk a rendelkezésre álló összeget. A MOM Szakasits Árpád Művelődési Központ Könyvtára /Csörsz u./, rendelkezik AV dokumentumokkal és végez lemezzel kazettára másolást is.

- Ez bizonyos értelemben felmentést ad számotokra, hiszen a XII. kerület olvasóinak van hol kielégíteni ilyen irányú érdeklődését. Nagyon sok könyvet duplosítottatok - a jelenlegi cca 50 000 kötet kielégítő választékot biztosít olvasói gárdátoknak?

- Az a tapasztalatunk, hogy ez a könyvállomány kielégítő. Természetesen a könyvárak ilyen emelkedése mellett nem lehetünk sem elégedettek, sem nyugodtak szerzeményezésünket és lehetőségeinket illetően.

A könyvtár minden dolgozójának jó munkát kívánunk a szépen átalakított és halvány sárgára festett kellemes, újjávarázsolt könyvtárban. Álljon itt befejezésül egy olvasó véleménye is: "Nagyon szép és praktikus lett a felújított könyvtár, örömmel jöttem eddig is - eddig főleg a dolgozók kedvessége, udvariassága miatt - most meg a színvonal miatt is."

V. Bárány Éva

Már régóta töprengtem azon, hogy vajon miért kell 90 m²-en belül párhuzamos gyűjtést folytatnunk? Könyvtárunkban ugyanis ez történt: külön felnőtt és külön gyermekállomány épült egymás mellett. A szakanyag két részlegben szinte teljesen azonos volt. De ha már így volt, mi se tehattünk mást, gyűjtöttük tovább a két külön állományt. A hely egyre szűkebb lett, a pénz pedig egyre kevesebb.

Nem csoda hát, hogy első hallásra lelkes híve lettem a családi átalakulásnak. Családirházas környezetben, a főváros külső kerületében működünk. Úgy gondolom, hogy ezt a könyvtártípust pont az ilyen jellegű könyvtárakra találták ki. Elméletben tehát rögtön elkezdtük az átalakítást, és vártuk a gyakorlati megvalósulás lehetőségét. Erre 1988 márciusában került sor, akkor bezártunk és elkezdődött a belső átalakítás. A felnőtt és gyerek állományrészt elválasztó falat ledöntöttük. Így teret nyertünk, ahol elhelyezhettük a közös kölcsönzőrészt. /Eddig ugyanis külön felnőtt és külön gyermek nyilvántartás volt./

A következő lépésben a közel 27.000 kötetes állományt megtisztítottuk. 9000 duplomot szedtünk le, ennek fele a párhuzamosan gyűjtés eredménye volt.

Mivel azt tapasztaltuk, hogy olvasóink nagy része inkább böngészni szeret a könyvek között, semmint egy konkrét szerzőt keres, hozzákezdünk a témacsoportok kialakításához. Nem igazodtunk semmiféle már meglévő mintához, ami persze nem azt jelenti, hogy nem néztük meg az eddig elkészült családi könyvtárakat. Mi azonban elsősorban a saját olvasóink igényéhez és saját könyvállományunkhoz alkalmazkodtunk. A csoportok kialakításánál természetesen figyelemmel voltunk könyvtárunk ezer gyermekolvasójára is. Külön gyermekbirodalmat alakítottunk ki, ahol 12 éves korig szűkítettük az állományt. Ez itt nem okoz gondot, hiszen az egész állomány is a rendelkezésükre áll, ha szükséges. A felnőtt és gyermekállomány katalógusait is egybeosztottuk, a címszó katalógust pedig beosztottuk a betűrendesbe. Eddig semmiféle problémát ez nem okozott, sőt a keresést egyszerűsítette. Felmerült viszont egy új gondolat. Ha a téma szerinti tájékoztatásra is vállalkozni akarunk, akkor tárgyszó szerinti katalógussal is kell rendelkez-nünk. Erre a feladatra (leltárral együtt) két hónapunk volt. Most derült ki igazán, hogy mire is vállalkoztunk; minden egyes könyvet kézbevéve, áttanulmányozva kellett eldöntenünk hovatartozását. Minden könyv-

be ceruzával belekerült a téma betűjele. /Ez a kölcsönzés után visszakerülő könyvek helyes témába való besorolását is segíti/. Természetesen ez az állomány mobil, a témák módosíthatók, ezért is jelöltünk csak ceruzával.

A témákon belül általában a szerzői betűrendet követtük, ez segíti a keresést. Vannak témák, pl. az életrajzok, ahol a könyvek aszerint vannak elhelyezve, hogy kőről szólnak. A "Gyermekebirodalom" beleolvad a könyvtár egészébe, de hangulatilag igyekeztünk közelíteni a gyermekek világához. Vidám, színes táblák és rajzok, bábok és játékok teszik hangulatossá és a gyerekek számára vonzóvá ezt a kis sarkot. Elhelyezésénél figyeltünk arra, hogy a könyvtár egyébként is zajosabb részénél alakítsuk ki.

A könyvtár egészében való eligazodást és keresést a Propagandaosztály által készített szép színes táblák segítik. A nem konkrét művet kereső olvasónak nem is kell segítség, hiszen a táblák kínálják a különféle témákat. Gondot okoz viszont egy-egy konkrét mű megtalálása. Tény, hogy az ilyen típusú könyvtárakban a tájékoztatás szinte kizárólag az ott dolgozó könyvtárosokra épül. A kívülről érkező könyvtáros jó pár napig ismerkedhet az anyaggal, mire felelősen tájékoztatni tud!

Itt pár szót kell ejteni a KESZ-ről, aminek létfontosságát most érezzük igazán. A családi könyvtárak mellett ugyanis kulcs szerepe van a KESZ-nek, sőt mi több, zavar-talan működésük feltétele. Nem pusztán "pszichés" megnyugtató a családi könyvtár számára, mint azt az egyik vitaanyagban olvastam. KESZ nélkül valóban elképzelhető lenne az a félelem, hogy a meghatározott igénnyel jövő olvasó, ha nem kapja meg azonnal, amit keres, elkedvetlenedik és holnap talán vissza se jön.

A februári nyitás óta eltelt egy hónap alatt azt éreztük és tapasztaltuk, hogy olvasóinknak tetszik az új elrendezés: nagyobb-nak, szellősebbnek érzik a könyvtárat, holott egy talpalatnyival sem lett nagyobb. A témacsoportos elrendezést is néhány kivételtől eltekintve megkedvelték.

Végezetül még egy gondolat: a családi könyvtár csakis úgy lehet sikeres és életképes, ha olyan könyvtárosok dolgoznak benne, akik képesek ezt a - családi - légkört is megteremténi.

Szecsei Lászlóné

A MUNKATERVEKBŐL TALLÓZVA

A funkcióváltáson kívül a szolgálatások bővítését ugyancsak több könyvtár tervezi. Ahol eddig még nem vezették be a hanglez és főleg a hangkazetta kölcsönzést, most új szolgáltatásként próbálkoznak vele. A hangzódokumentumokat már kölcsönzők közül többen a kompakt hanglemezek beszerzésével bővítik a választékot. Nagyon sok könyvtár tervezi videó-klub illetve baráti kör működtetését, többnyire önfenntartó módon. A X. kerületben "filmcsemegék videón" bemutatókkal, a IV. kerületben vetítéssorozatokkal járnak közönségük kedvébe. Többen a számítógépes programkasszetták helybenhasználatával és kölcsönzésével bővítik szolgáltatási körüket.

A könyvtárak munkatervében nagy hangsúlyt kapott a közösségek szervezésére irányuló tevékenység. Azon kívül, hogy klubvezetők kialakítására törekednek, a könyvtári terek úgy formálják, hogy közösségi rendezvények befogadására alkalmas helyszínek legyenek.

A klub jelleg fontos szerepet kap a könyvtárak munkájában. A meglévő közösségek mellett újakat szerveznek, illetve ott-hont adnak az alternatív szerveződéseknek, kisközösségeknek. A könyvtárak klubjai, körrei, szakkörrei igen széles skálán működnek: film, sakk, nyelvi, video, hanglez, jazz, számítástechnikai, csere-bere, Móra könyv, kis könyvtáros, idősek, "TANGRAM", értelmi-ségi, kismama, állatbarát, Vitalis, sci-fi, Cimbora-klubok, továbbá bábjáték, színjáték, könyvbarát, Piknik-barát, szabás-varrás, költő, honismereti, helytörténeti körök.

Az említett közösségi lehetőségeken kívül más szabadidős programok, közhasznú tanfolyamok is helyet kapnak a könyvtárakban, így a lakótelepi vagy a családi hétvégék, a játszóházak rendezvényei. Különböző nyelvtanfolyamokat is terveznek pl. a VI., IX. és XVII. kerületben. Az "Olvas a család" mozgalom számos formáit tervezik a könyvtárosok.

"Mit tudunk tenni a még nem olvasók megnyeréséért?"

Olyan gazdag, színes, vonzó programokat kell a könyvtárnak folyamatosan produkálni, olyan lehetőségeket, formákat kell felmutatnia, sőt a jövőben olyan új társadalmi szerveződéseknek kell támogatnia, hogy a legkülönbözőbb rétegek érdekében a legelőször fel tudják ismerni, még azokat is, akik a könyvtárunk lehetőségeit nem is ismerik. A még nem könyvtári olvasók megnyeréséért tehát nem a hagyományos szol-

gáltatásokkal, hanem mindenkor megújulva kell tennünk valamit.

...

Továbbra is azt valljuk, hogy nem egyszerűen csak a hozzánk véletlenül betérő embereket kell könyvvel ellátnunk, hanem hozzá kell járulnunk ahhoz, hogy a kerületben élő értelmiségiek, pedagógusok, fiatalok, gyerekek stb. művelődő, gondolkodó, vitatkozó egyénekké váljanak és a belőlük kovácsolódó közösségeknek helyet adjunk."

/XVIII. ker./

A hátrányos helyzetű olvasók "hagyományos" gondozása /házhoz szállítás, hangos-könyv és folyóirat kölcsönzés/ mellett előtérbe kerültek más, új formájú és szociális jellegű foglalkozások. Ilyen kezdeményezés a marginális helyzetben lévő fiatalok felkarolása, segítése, a IX. kerületben, a "Sziget-klub" a Rottenbiller utcában, vagy a tehetséggondozó körök, az egészséges életmódot támogató klubok, szervezése több könyvtárunkban.

Könyvtáraink mindinkább részt vállalnak a kerület társadalmi életében. Ezt célozzák a könyvtárak kerületi információs bázisainak létrehozása, az intézmények, szervezetek bevonásával helyi eseménynaptárak összeállítására, a helyismereti tájékoztatómunka intenzívebbé tételére, a helyi vezetőknek nyújtott sajtófigyelésre, illetve témafigyelésre irányuló tervek. A XI. kerületben a "Videóhíradó" rendszeres vetítésével vesz részt a könyvtár a helyi információk terjesztésében.

A munkatervekből elsősorban a közönségkapcsolatok minőségi megújítását célzó részeket emeltük ki. Meggyőződésünk, hogy ezekkel a tartalmi munkákkal lehet csak ellensúlyozni azt a sokkhatást, amelyet a beiratkozási díjak kényszerű emelése okoz könyvtárhasználóinknak és könyvtárosainknak egyaránt.

"Tisztában vagyunk lehetőségeink korlátaival, számolni voltaképpen csak a könyvtárainkban dolgozó munkatársak lelkesedésével és tenniakarással tudunk. Az új formák keresése mellett továbbra is legelső és legfontosabb feladatunknak az olvasószolgálati munka színvonalának emelését, a szép számú olvasóközönségünk maradéktalan kiszolgálását tartjuk. Talán nem vagyunk szerénytelenek, ha úgy érezzük, elnyertük olvasóink rokonszenvét, akik megszerették könyvtárunkat, ennek minden igyekezetünkkel szeretnénk a jövőben is megfelelni.

Kovács Verona

„A KIÁLLÍTÁS KÖNYVEI KÖLCSÖNÖZHETŐK”

Bizony, már jóideje nem jártam a "hatosban", azaz a Karinthy Frigyes úti XI. kerületi könyvtárban. Legutóbb úgy ötödfél éve, amikor is egy Prágában rendezett könyvtár-kiállítás számára készítettem néhány szokványos "belső", képeskönyvet lapozgató kisgyerek, polc előtt nézelődő olvasó, meg ilyesmi. A fényképeket szerencsére elfelejtettem, a könyvtár iránti érdeklődésem viszont - talán annak köszönhetően, hogy itt kezdtem a pályát - a mai napig megmaradt.

A "hatos" - és ezt már V. Bárány Évától tudom meg, tulajdonképpen Budapest legregőbbi nyilvános könyvtára. Elődje 1890-ben nyílt meg a Corvin téri Vígadó épületében. Az egykori Budapesti Olvasókör könyveinek némelyike a mai napig megtalálható az állományban. Csak sejteni vélem, hogy e tisztos korú, a tizenkilencedik század végétől napjainkig ívelő történelmű könyvtár már önmagában is kínálta a lehetőséget az első pillantásra is vonzó című kiállítás /?/ létrehozására. "A XX. század a könyvtár tükreben", mert erről van szó, valójában nem is igazi kiállítás. Formailag kiemelésnek nevezném, de ennek ellentmondani látszik a tartalom gazdagsága. Mintha valamilyen sajátos optikával pásztázta volna végig a rendező századunk könyvtermését, mintha egyfajta üzenetet kívánt volna hagyni a látogató emlékezeté számára. A helyes meghatározást csak később, szó szerint véve a mondást: miután aludtam rá egyet, találtam meg: egy óriásivá növesztett, megelevenedett ajánló bibliográfiát láttam, amelyben a könyvek faltól-falig sokasága helyettesítette a könyvészeti adatokba öltöztetett információt. A vá-

logatás rendezőelvét - véleményem szerint - a következőképpen lehetne megfogalmazni: a XX. sz. lényeges, illetve lényegesnek /meghatározónak/ vélt szellemi produktumainak bemutatása, történelemben, irodalomban, képzőművészetekben, természet- és műszaki tudományokban, stb. Hogy mi az igazán lényeges egy korban, az mindenkor a vizsgálódó /a kiállításrendező, a válogató/ "optikájának" függvénye. Tulajdonképpen megfoghatatlan és körüljárhatatlan. Amikor a kiemelkedő művészeti vagy tudományos teljesítményeket nem önmagukban, netán gyakorlati hasznukért, hanem művelődéstörténeti, tudománytörténeti szemüvegen át nézzük, sajátos helyzetbe kerülünk. Tudniillik ebben az esetben már nem is annyira az adott szellemi szférában létrejött, társadalmilag konvertálható érték, alkotói személyiség a fontos, illetve nemcsak az, hanem egyre inkább ezeknek az értékeknek, teljesítményeknek, úgymond, kiemelkedő személyiségeknek a rendezői énre gyakorolt hatása. Azaz azt látom a polcon, amit ő, jelen esetben a könyvtáros a XX. századból fontosnak tartott: egyfajta mértéktartóan visszafogott válogatást, mintha azt tartotta volna szem előtt, vajon mit őriz meg századunk kultúrájából a jövő nemzedékeinek emlékezeté.

A kiállítás - alcíme szerint - kölcsönözhető, a könyvek hazavihetők. Az - úgy vélem - messzi kalandozásra csábítana, ha abból a szemszögből vizsgálnánk egy könyvtári kiemelést, mennyiben találkozik az a könyvet kereső olvasó igényeivel. Mindenesetre, talán hasznos lenne a kiállítás fogadtatását ebből a szempontból is lemérni.

Aknyai Tibor

MŰHELY

„FIATAL KOLLÉGÁIMNAK SOK ILYEN PILLANATOT KÍVÁNK...”

Amikor a Könyvtári Híradó szerkesztősége megkért arra, hogy írjak cikket az olvasószolgálati munkáról, azonnal nem-et mondtam. Mit lehet írni arról, ami magától értetődő és minden könyvtáros számára evidens? Végül mégis hagytam magam meggyőzőni, habár mostanában a könyvtári munkát illetően is sok bennem az elbizonytalanodás. Ez az érzés azonban soha nem lesz úrrá rajtam, ha olvasóval állok szemben, így kéte-

lyeimet háttérbe szorítottam. Végiggondoltam, hogy a cikket nem a Tanárképző Főiskola Tájékoztató című tankönyvének fejezetei alapján fogom megírni, hanem arról szólnék, amit nem lehet megtanulni a főiskolán és mégis minden olvasószolgálati munkának az alapja: a könyvtárosi hozzáállásról.

Tömörkény Istvánnal vallom, hogy "Könyvtárba, múzeumba csak az az ember való, aki

szerelmes a mesterségébe." Bővíténem: és aki szereti az embereket. Az olvasószolgálati munkában ez azonnal kiderül. Olvasó nem kérhet olyat, annyit és annyiszor, hogy az fárasztó, vagy idegesítő lehetne. 1988 decemberében a kölcsönző olvasók 30%-a kért konkrét művet a III. kerületi főkönyvtárban a könyvtárosoktól. Ez elég nagy szám, ezen kívül pedig sok másféle kérdés is elhangzott. Jó lenne, ha a könyvtárban nyugodtan tehetnék fel kérdéseiket az olvasók. Semmiféle megnyilvánulásukat nem szabad lekicsinyelni, hiszen ha kérdeznak, akkor az számukra fontos. Nekünk ugyanazzal a szolgálatkészséggel kell segítenünk a rejtvényfejtőknek, mint a szakdolgozatát előkészítő egyetemistának.

Sokat gondolkodtam, hogy miért lehet a könyvtárosságot egy életen át boldogan csinálni? Talán azért, mert a segítség formája, tartalma igen változatos, így nem unalmas, ezen kívül ad egy fontosság tudatot is. Meggyőződésem, hogy az olvasószolgálati munka és amit ennek keretében a könyvtáros csinál, fontos. Azért fontos, mert ha nem lennének jó könyvtárosok, akkor bizonyos olvasók bizonyos könyvekkel soha nem találkozának. Ezek a találkozások a fontosak.

A kérdések, melyeket feltesznek az olvasók, egy kb. ötvenezer kötetes, jó állományú közművelődési könyvtárban az esetek többségében meg is válaszolható, csak tudni kell, mit kell leemelni a polcról. Könyvtárosbetegségnek mondanám, hogy egy-egy komplikáltabbnak tűnő kérdésnél vannak, akik nem gondolkodnak tovább, mint amit eddig rutinból megszoktak. Ezt azért állítom, mert hosszú könyvtárosi pályafutásom alatt sokszor előfordult, hogy az olvasó - akinek kérését megoldottuk - közli, hogy a mi könyvtárunk pl. a nyolcadik, ahol kérdésével már megfordult. Mi lehet ennek az oka? Az, hogy némely könyvtáros túl könnyen ad nemleges választ. Véleményem szerint nemleges választ csak akkor lehet adni, ha egyúttal megmondjuk az olvasónak, hová fordulhat a kérésével. Hiszen ő azért tette fel nálunk kérdését, mert fogalma sincs arról, hogy kitől kaphatja meg a megfelelő választ.

Egy érdekes példát azért említenék, hogy a megszokott úttól eltérő keresés is eredményre vezethet. Mi voltunk a nyolcadik könyvtár annak a színésznek az életében, aki Juhász Ferencnek azt a versét kereste, amit évekkkel ezelőtt Szabó Gyula mondott el az egyik országgyűlésen. Ezt a verset a Juhász Ferenc kötetekben nem lehetett megtalálni. Felírtuk az olvasó telefonszámát, hogy majd értesítjük kutatásunk eredményéről. Elsőként felhívtuk az Új Írás szerkesztőségét, ahol a szerkesztő azonnal közölte, hogy ez nem önálló vers, hanem Juhász Ferenc szerkesztette össze a szöveget több művéből.

Ez pedig megtalálható a Magyar Rádióban X. Y. irodalmi szerkesztőnél. Ezek után visszahívtuk az olvasót, aki örömmel fogadta információnkat.

Másik példa: Valaki a szakdolgozatát a MALÉV repüléstörténetéből akarta írni. Kézenfekvő lett volna a nemleges válasz, ez nem a mi profilunk. Felhívtuk a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium könyvtárát. Bár ez nem nyilvános könyvtár, mégis szívesen fogadták olvasónkat, és rendelkezésére bocsátották a szakirodalmat.

Ezeket a példákat főleg a fiataloknak írtam, hogy ne rettenjenek meg akkor, ha úgy érzik: a feltett kérdés szinte megoldhatatlan. Ilyenkor nyugodtan végig kell gondolni a logikai vonalat, a kitekintés lehetőségét és máris megoldódik a megoldhatatlan.

A válaszadásokhoz természetesen a logika nem elégséges, nagyfokú könyvismeret is szükséges, nem árt tudni, miben mi található, egyes műveknek milyen mutatói vannak stb. stb. Ugyanis a könyvtáros csak akkor forduljon máshová segítségért, ha biztos benne, hogy könyvtára állománya nem alkalmas a válaszadásra.

Ez egy gyönyörű szakma, amit meg lehet tanulni, de nemcsak az iskolában. Ezt elősegítendő évekkal ezelőtt volt egy olyan munkaértekezletünk, amikor az abban az évben megválaszolt kérdéseket elemeztük Ferenczi Zsuzsa Tájékoztatói gyakorlatok című könyve alapján. Így tudtuk megbeszélni az akkori fiatalokkal, mi volt jó és mi volt hiányos munkájukban.

A könyvtároson múlik az is, hogy "történik-e valami?", ha kimegy az olvasók közé. Ha rossz kedvű, morcos, akkor semmi sem történik. Ellenben ha nyitott, jó kedvű és főleg szolgálatkész, akkor mindig létrejön olvasó és könyvtáros között az a kapcsolat, amiért érdemes könyvtárosnak lenni.

Természetesen a könyvtáros életében is vannak hétköznapi és ünnepnapok is. Általában a hétköznapi a több, de az ünnepnapokért érdemes élni. Az ünnepnapok nagy része majdnem mindig a könyvtároson múlik. Mindez már abból a belső indíttatásból jön létre, ahogyan aznap kiáll a pult mellé. Azt sem tartom véletlennek, hogy ha valaki a megállóban utcát, teret keres, az esetek többségében a tömegeből kiválaszt engem és könyvtáros kollégáimat. Ez már foglalkozási ártalom, vagy a megszólíthatóság kérdése.

Ezt a munkát a munkaidő végeztével sem lehet abbahagyni. Olvasni is papírral, ceruzával illetve ollóval olvasok, mert ha olyanra bukkanok, ami egy referenz kérdés felelete lehet, már írom, cédulázom, vagy kivágom.

Rendkívül fontosnak tartom, hogy a könyvtáros az olvasónak mindig megfelelő partnere legyen. Partner legyen akkor is, ha valaki szórazottató szépirodalmat kér,

de partnere legyen egy főiskolásnak, egyetemistának is adott alkalommal. A kettőjük megfelelő kapcsolata tudja meghozni a kívánt eredményt. Egy felsőfokú intézménybe szóló dolgozat készítésénél nem szabad elfelejteni a Szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyeyi Könyvtár irodalomkutatás szolgáltatását, de ugyanúgy emlékezni kell egy KESZ által kibocsátott jegyzékre pl. az egyházi kiadványú könyvek esetében, ha a főiskolás ilyen témában kutat. Amikor pedig visszajelzéseként megtudjuk, hogy a főiskolai hallgató egyetemi színvonalú előadást tartott, akkor abban a könyvtár és a könyvtáros közreműködése is benne van. Megfelelő partnernek érezhette a könyvtárost az a végzős diák is, aki szakdolgozatának bekötött példányát adta át köszönetképpen. Ezeket a pillanatokot nevezem ünnepnapoknak a könyvtár és a könyvtáros életében. Fiatal kollégáimnak sok ilyen pillanatot kívánok, mert az egészesnek csak így van értelme.

Az olvasói igények változásához könyvtárunknak alkalmazkodni kell, hiszen csak így tudunk talpon maradni. Adjunk lemezt, kazettát, videót stb., de továbbra is legyen nagyon fontos számunkra a könyv. Minden érdeklődést kielégíthet más intézmény is, de a könyvekben és a folyóiratokban való eligazodást csak a könyvtár és a könyvtáros adhatja megnyugtatóan az olvasó embereknek.

Kerületünkben megpróbáljuk a tájékoztató munkát is egymásra épülve megoldani. Alapfokú szolgáltatást ellátó fiókjaink telefonon kérhetnek tőlünk segítséget egy-egy referenz kérdés megoldásában, amire vagy azonnal, vagy bizonyos idő után adjuk meg a választ. Kollégáink is tudják, hogy mire képes a főkönyvtár állománya, mire a FSZEK központi tájékoztató szolgálata, mire a FSZEK Bibliográfiai osztályának archivuma, a Budapest gyűjtemény, a Közhasznú információ, illetve Budapest más könyvtárai.

Az utóbbi időben előjegyzéseink száma megnőtt, mert növekedett az olvasótábor és ezzel sajnos egyenes arányban csökkent könyveink száma. Ilyenkor és más alkalmakkor sokat segít nekünk a Központi Ellátó Szolgálat /KESZ/. Munkánkat nélkülük nem tudnánk olyan eredményesen végezni, mint az ő segítségükkel. A KESZ-ben dolgozó kollégákat azért tiszteltem, mert hozzáállásuk a kérések teljesítéséhez magasszínvonalú. Mivel ők közvetlen nem szoktak találkozni olvasókkal, mi tolmácsoljuk számukra az olvasói köszöneteket, így ők is részesei lehetnek a könyvtárosi ünnepnapoknak.

Forgács Tiborné
III. ker.

IMÁDOK KÖLCSÖNÖZNI

Korán kelek és az első egy- másfél órát olvasással töltöm. Lapokat, recenziókat böngészgetek. A könyvtárba érve - kávézás közben és után - az újságok, hetilapok következnek egy fél órára, még akkor is, ha ez sokak szemében lógásnak tűnik! Szeretek könyveket rakni, mert színről, szagról, tapintásról ismerkedek velük. Nyitás előtt tíz-tizenöt perccel már a pult mögött vagyok s mint a sportolók; rajtlázzal várom az első kölcsönzót. Mit fog kérni, kérdezni?

Mit fog kérni, kérdezni?

Megkérdézem tőle, hogyan tetszettek a visszahozott könyvek? Amit nem ismerek, arról azt kérdezem; miről szól?

Ha csökken a forgalom és időm engedi; lazpozgatok. Főleg füleket olvasok. Ha tájékoztatok, igyekszem gyorsan válaszolni, de miközben az olvasó dolgozik; belelapozok még néhány kézikönyvbe. Olyanba is, ami nem tartozik a témához. Sorolhatnám még, mi mindent csinállok, de némelyik megmosolyogni való. Bevallom, hogy időnként még az idegen szavak szótárát is lazpozgatom, sőt még az ETO-t is.

Régebben azt játszottuk a kollegáimmal, hogy néhány méterre leültünk a polctól és egyikünk a könyvekre mutatott, mi pedig szín-

ről, formáról megneveztük. Általában 60-70 százalékos sikerrel - és mindig nagyon feldobott voltam, ha én győztem.

Minden könyvtáros találkozik ilyen kéressel:

- Láttam egy halványkék könyvet a kirkatban, valamiféle fekete rendőrféj volt a címlapon? Büszke vagyok, amikor egyből adom Milne könyvét, és kiderül, hogy pont ez kellett. És mintha hájjal kezenetnének, mikor megkérdezik: Honnan tetszik ismerni minden könyvet? - Dehogyan mondom meg, hogy közel sem ismerek minden könyvet! Hagyom őket hitükben - mert számomra ez is felhajtó erő.

Ha valami nem ugrik be: fél napokat szenvedek tőle! Volt már olyan, hogy éjjelkor ugrott be a szerző neve!

Kéjes örömet érzek, ha az idős hölgy belép és kérdezi: - Nem ismer véletlenül orosz költőt, akinek szép téli verse van? - S én már nyújtom is a Klasszikus orosz költők első kötetét, mert aznap már harmadszor fejtettem meg a kérdést az Ország-Világ rejtvényében. De nem árulom el, hogy először negyed óráig tartott a keresés.

Sok éves tapasztalatom, hogyha aktív, beszédes vagyok a kölcsönzésben: röpi az idő és szinte sajnálom, hogy záróra van! Ha a mostanában divatba jött, gépies, szótlán kölcsönzésbe csöppenek: minden lelassul, elfáradok.

Helyettesítettem egy könyvtárban s este a hátam mögött ezt suttogták: - Te, ez ma van itt először és már beszélget az olvasókkal! - Igen, hogy ne fáradjak el. De azt veszem észre, hogy ez a beállítódás egyre inkább maradnak minősül.

Miért is imádok kölcsönözni?

Mert szeretem a sikert, mert éltet.

Mert szeretem a kapcsolatfelvételt, tásít az idegenség.

Mert három évtized után is azt hiszem, nyújtok valamit azzal, ha segítek.

S ha igazán szakmai akarok lenni, azt írom: Imádok kölcsönözni, mert e munka nélkül nem látom át munkánk nagy elméleti és gyakorlati problémáit. De lehet, hogy csak empirikus vagyok és a gyakorlat nélkül meghalnék. Ha így van, akkor vállalom a maradiságot és az empiriát is.

Gyógyíthatatlanul könyvtáros vagyok!

Maruszki József

KITEKINTÉS

NEUBRANDENBURGTÓL ERFURTIG

A fenti két város NDK-beli tanulmány-utam legészakibb és legdélibb helyszíne volt, időben pedig '88 nov. 16. és dec. 17. között zajlott le. (A Műv. Min. által meghirdetett pályázat révén jutottam el az NDK-ba.)

Tematikus állomá nyrend

Tájékozódásomat a berlini "KMK"-ban, a dr. Göhlerrel folytatott beszélgetéssel kezdtem, aki a tematikus állománykihelyezés gondolatának ottani szakmai fogadtatásáról informált. Ők a nyugatnémet gyakorlat ismeretében kísérleteznek, a könyvtárosok mérsekelt, az olvasók egyre fokozódó szimpátiája közepette. Utam során alkalmam volt a beszélgetésben megidézett könyvtárak leg-többjét megtekinteni.

A rokon problémák és megoldások változatossága sok használható példát adott számomra. Drezdában, ahol az egész állomány tematikusan sorjázik a polcokon, külön "témát" jelent a kézikönyvek csoportja. Ők egy művet több helyre is beosztanak, a szak és szépirodalmat elkülönítik s színcsíkkal jelölik. A team szerint be nem sorolható szépirodalmi műveket a "nemzetek irodalma" feliratú polcra teszik. - A drezdai kivételével mindenütt a "kétfedeles", az állomány

kisebb részét téma szerint tálaló változtat találok. Az arány pl. Frankfurt an der Oder-ben a cca 100 ezer kötetes könyvtár 40 ezer kötete van szabadpolcon, ebből kb. négyezer a tematikus övezetben. - A témák szignóját minden könyvtárban ráviszik a könyvekre, a polcokra és a katalóguscédulákra is. A jelölés hol színes köröket, hol piktogramokat jelent, de a csoportok távolról sem olyan ötletesek, blikfangosak, mint nálunk. A legszínesebb összeállítást Neubrandenburgban láttam: idegen csillagok, - nagy kalandok, - hol volt, hol nem volt... - út az életbe, - nagy szerelem kerestetik, - neves velünk, - fronttörténetek, - egyveleg, - kehely és kard, - emberek és állatok, - költők énekelték... - Az újfajta állománykínálat többnyire nem jár együtt jelentősebb állományapasztással, lévén, hogy a selejtezés útja ott jóval rögzösebb a nálunk járhatónál.

Nem hagyományos dokumentumok

Szinte mindenütt működnek a r t o t é k á k. Színes, különböző méretű reprók, poszterek, grafikák kínálják magukat hol egy térben az egyéb állományrészekkel, hol külön-gyűjteményként /Potsdam, Erfurt/. Nagy gondot fordítanak a képhez illő keretre is; a dokumentumokat 3 ill. 6 hónapra kölcsönzik, ingyen. A berlini városi könyvtár évente kiadja gyarapodási jegyzékét, mintául az ország vizuális gyűjteményei számára. Több diagyűjteményt láttam, a leggazdagabbat az erfurti általános tudományos /megyei/ és a hozzá tartozó gyermekkönyvtárban. A vizuális állomány feltárása többnyire beragasztott képekkel színesített, folyamatos befűzéssel ki-egészíthető kötetkatalógussal történik. A mi kőbányai motívumkatalógusunkhoz mérhető mélyfeltárással nem találkoztam.

Illusztrációink az NDK tematikusan rendezett könyvtáraiból származó piktogramok.

A könyvtárak hangzóanyaga t majd mindenütt a könyvválogató térben helyezik el. Így minden olvasó és minden alkalommal "belebotlik" ezen ismerethordozókba. A kazetták többnyire fiókokban, a könyvtáros szolgálati helyének közelében vannak, a kazetták címkéjét vagy tokját a legváltozatosabb megoldásokkal helyezik az olvasó keze ügyébe. CD-lemezek és lejátszók, videotékák a meglátogatott könyvtárakban nem voltak. Láttam viszont Drezdában a most szerveződő számítógépes programkazetták táráját. Ez utóbbi ezidőtájt az egyetlen az NDK-ban, s az ifjúsági klubok, kulturális intézmények és a lakosság kis- és személyi számítógépeihez kíván anyagot gyűjteni majd kölcsönözni. - Lemezek, kazetták másolásával a könyvtárak általában nem foglalkoznak, ám itt is mindent ingyen kölcsönöznek. Csupán késedelmi és fénymásolási díjat szednek.

Olvasói rétegek

Az olvasói rétegek speciális ellátása igen sokszínű. A gyerekek csoportosan - kötelezően - a tanterv részeként látogatják a könyvtárat, a 2., 5. és a 8. osztályban 1-1 alkalommal. A könyvtárhasználatot igen tetszetős, nagy, színes tablók segítségével, néhol dia és programcsomag felhasználásával tanítják nekik. A programcsomagot szeretik a könyvtár emblémájával vagy humoros, az olvasásra serkentő ábrákkal ellátott papír vagy műanyag zacskóban "örökbe" adni a gyerekeknek. Irigylésre méltók a különböző korosztályok számára készült színes, a könyvtárhasználatba bevezető kiadványaik, vagy pl. a folyamatosan megjelenő, befűzéssel bővíthető, pompázatosan tarka gyermekkönyvbibliográfiájuk. - A gyermekkönyvtári állományt 3 színnel jelezve 3 csoportban tartják a polcokon. Az 1-2. osztályosok könyveinek fedele sárga, a 2-4. osztályosoké piros, a 4-7. osztályosoké kék. Erről a könyvtárosok mindenütt úgy nyilatkoztak, mint a gyermekek könyvkiválasztását játékonon befolyásoló, irányító gyakorlatról. - Több helyütt láttam játékkölcsönzést is. Ez többnyire játékkártyák, sakk- és egyéb táblás társasjátékok ugyancsak ingyenes kölcsönzését jelentette.

Jó volt látni a nagybetűs /mi öregbetűsnek hívnánk, ha lenne/ könyveket minden (!) könyvtárban. Ez hol pár sornyi, hol egy polcnyi, kissé kényelmetlen, mert nagyalakú kötetet jelent. Ám a gyengénlátóknak ez is nagy segítség.

Lipcsében a vakok központi könyvtárában a tájékoztatók: évi 6-8 művet jelentetnek így meg, 1 kötet ára 10 M, s ez itt soknak számít. A könyvtár kérdőívek és levelezés útján értesül az igényekről: a könyvtárosok ismerik a Braille-írást, olvasák is, persze, szemmel. A könyvekénél jóval nagyobb a hangzóanyag forgalmuk, belföldön és külföldön egyaránt, ingyen. Tiszteletreméltó a könyvtár misszió-

ja, szellemi és anyagi vállalása: az egykötetes Meyers Taschenbuch Lexikon /cca 220 oldal/ pontírással 32 Larousse-nyi kötetben fér el, a 45 M/kötet! S számtalan relief-kiadványuk is van: térkép, kézművészeti album stb.

Községkapcsolat

Az olvasók szolgálatának hangsúlyos módszere a rendezvények szervezése a berlini városi könyvtártól a falusi könyvtárakig. Írók és divatos előadók találkoznak az olvasókkal a könyvtárban. A meghívók tanúsítják a támogató szervek együttműködését a többnyire művelődési házat pótló műsorok létrehozásában. Az előadásokon belépődíjat szednek. A meghívókon feltüntetik a könyvtárvezető nevét, és kérik, hogy az olvasó jelezze szándékát a hely biztosítása érdekében.

Számtalanszor feltett kérdéseimre a válasz egybehangzó volt: rendszeres és nagyszámú közönségük van. Igaz, az NDK-ban még igen élő a brigádmozgalom, amelynek része a kulturális önképzés, valamint ezek a találkozók - többnyire a könyvtárosok érdemeként - a hivatalos rendezvényeknél lazább, bensőségesebb alkalmak. A könyvtárakból egyébként soha és sehol nem hiányzik a konzultációs sarok vagy szoba az irodalom "civil" propagandistái számára. Itt kész ill. félkész előadások, vázlatok, forgatókönyvek várják az ambíciózus kulturmunkásokat.

A könyvtárak többnyire 11-kor nyitnak, de a hétnek nem minden napján, és 18 ill. 19 órakor zárnak. A legtöbb könyvtár nem nyit ki szerdán, a hétfőgéből pedig csak szombaton délelőtt, vagy havi 1 szombaton.

Az anyagiakról

A könyvtárosok netto fizetése nagyjából azonos nagyságrendű a nálunk szokásos jövedelmekkel. A rész munkaidős státusok nem gyakoriak. Sokféle kedvezmény illeti meg a nőket, anyákat /pl. havi egy fizetett háztartásnap a gyermekek és/vagy férjezett nőknek/, amit művészi fokon kompenzálnak a szervezéssel.

A könyvtárak költségvetésével a kollégák elégedettek. Tudvalevő, hogy az NDK-ban az utóbbi évtizedekben nem volt számottevő áremelkedés, s a beszerezhető művekre, dokumentumokra elég a pénzük. Sokat segít a megyei, a tudományos feladatokat is ellátó könyvtáraknak az NSZK-val fennálló könyvárúcsere kapcsolat, már a tartalmi lehetőségeken belül.

MIÉRT LÉPEK ÁT A TDDSZ-BE?

Számos személyes barátom vesz részt a TDDSZ munkájában, intézetben belüli alapító tagként. Ez önmagában nem indított változtatásra; sőt még az sem, hogy az általam ismert egyéb tagok is biztatóan önálló gondolkodású, ezért tiszteletre méltó kollégák.

Ami változtatásra bírt, az a mód-szer, amitől, úgy látszik, a régi szakszervezet - minden megújulási készsége ellenére sem tud megszabadulni.

Előrebocsátom: a szakszervezet mint érdekvédelmi szerv lényege szerintem az az alapelv, hogy a szakszervezetnek a tagok, a munkavállalók szemszögéből kell kontroллálni a hivatali vezetés döntéseit. Nem először fordult elő, hogy a hivatali vezetés prominens képviselői /gazdasági igazgató, személyzeti vezető/ a bizalmiaknak adják elő a hivatali munkájuk során összeállított előterjesztésüket. Úgymond segítségül, de ez a keveredés a szakszervezet alapfőadatát, a lényegét teszi működésképtelenné.

A bizalmi testület ugyanis így nem képes arra, hogy fölülbírálja, más szemszögéből nézze ezeket a kérdéseket. A bizalmiak - a "Nagyfőnökökkel" szemben! - nem tudnak átlépni beosztottakból a tagságot velük szemben képviselő szakszerzeti tisztségviselőkre szerezésre. Ha tetszik, identitászavar áll elő.

Nem megfelelő magyarázat az, hogy ők /gazd. ig. stb./ ismerik a témát legjobban. Elég baj, ha érdemben csak ők tudnak hozzászólni, így eleve nincs kellő lehetősége a tagságnak saját érdekei esetleges megvédésére. Nem arról van szó, hogy a "főnökök" rosszszat akarnak, mindössze arról, hogy más a nézőpontjuk, horribile dictu a főadatuk is. Arról sincs szó, hogy a szakszervezet ne működjön együtt a hivatali vezetéssel. De csak miután saját értds tagjai szemszögéből önállóan megvizsgálta és elfogadhatónak találta az előterjesztéseket. Az együttműködés nem föltétlenül egyetértést jelent. Pl. módosíthatnak stb., végső esetben változhatnak is, mert csak így van értelme a szakszervezet működésének.

A társadalmi kontroll legelemibb mozzanata a szakszervezettel való "megszavaztatás". Személyes véleményem az, hogy mivel súlyosbító körülményeink közepette a szakszervezet eddig formális szerepe nagyon is lényegessé, sőt hűsbavágóvá vált, még hallgatólagosan sem viselhető el a fönti módszer tovább az éneve men. /Talán nem kell mondanom, hogy nem csupán személyemet érintő kérdésekben születtek az igazi érdekeket nem képviselő egyetértő szavazatok, a tagság apraját-

nagyját érintik ezek a döntések, adott esetben súlyosan./ Ezért lépek ki.

Hogy még egyértelműbb legyen a probléma lényege, hadd éljek kicsit durva hasonlattal: ez a módszer olyasmi, mint ha pl. a hőskorban a tőkés illetve annak főemberei "agitálták" volna a független, külön gyűlésező szakszervezeti tagságot, sőt annak képviselőit, vezetőit. Akik azért gyűltek össze, hogy megvédjék magukat a tőkessel szemben. Amikor a gyűlések tárgya olyan kérdés, amelyben nyilvánvalóan ütközik a munkaadó és munkavállaló érdeke.

Csak zárójelben jegyzem meg, hogy ha egy kicsi fiókkönyvtár vezetője - úgymond mert vezető! - nem lehet egy teljes kerület bizalmija, ellentmondásnak tűnik a fölső vezetéstől bárkit a bizalmi gyűlés előadójaként vagy bármilyen más aktív résztvevőjeként szerepeltetni. Külön kell válnia a szakszervezeti vezetésnek, és a n n a k főadata orientálni a bizalmi testület esetenként külső szakértők bevonásával. Egyébként a hivatali függés és a szakszerzeti vezetőségi tagság összeegyeztetése valóban nehéz kérdés.

Minden tiszteletem jelenlegi szakszervezeti vezetőinké, akik óriási harcok árán eljutottak odáig, hogy a kormány komoly béremelést ígért a kultúra eddig elhanyagolt ágazataiban dolgozóknak, köztük nekünk is. De ha eljutotunk odáig, hogy országos vezetőinkkel szemben sztrájk kilátásba helyezésével mertünk nyomatékot adni követeléseinknek - a szűkebb munkahe-lyi demokráciában is el kell jutnunk addig, hogy a harminc- negyven éve beidegzett módszereket, hibás automatizmusokat, mechanikus szavazásokat, tekintélyek rosszul értelmelt tiszteletét, téves együttműködési szisztémákat levetkőzzük. Ez országos, de nálunk is érvényes feladat.

Mivel viszont a demokrácia iskolájába nagyon rég nem járunk, és ezért analfabéták vagyunk e téren, azt hiszem: amíg a TDDSZ tagsága nem ér el olyan tömeget, mint a hagyományos szakszervezet /amiben az az érzésem, sokan csak megszokásból, nem meggyőződésből maradnak/, addig sem szabad jelentéktelennek vagy netán semmisnek ítélni a TDDSZ szavazatait, mivel úgy tűnik, ez az új szakszervezet éppen frissessége miatt még alkalmas a társadalmi kontrollfeladat ellátására.

És végezetül: demokratikus véleményt nem csak nagy tömeg, kis csapat is képviselhet. Nem szerénytelen hasonlattal, csak példaképppen: a "Mit kíván a magyar nemzet?" kezdetű klasszikus összefoglalást csak néhányan fogalmazták meg, mégis elismerten érvényesen fejezte ki a többség érdekeit, a legnagyobb közösség óhaját.

Sajnálom, hogy Ecsedi Klára nem látja tisztán, hogy egy állami költségvetésből működő intézménynél hogyan kell alakulnia a gazdasági és a szakszervezeti vezetés közötti kapcsolatnak, milyen érdekellentétek és milyen közös feladataik vannak. Azt is sajnálom, hogy a bizalmi testület működéséről, és a szakszervezeti bizalmiak utóbbi időben

igen aktív tevékenységéről információi nem helytállóak. Tévedései talán annak tudhatók be, hogy szakszervezeti munkát nem végzett. Ezért kívánom, hogy a jövőben a TDDSZ-t sok munkával segítse.

Tverdota Miklósné dr
Közalkalmazottak Szakszervezete

ÁLLÁSFOGLALÁS

A TDDSZ Szabó Ervin Csoport tagsága 1989. február 15-i ülésének állásfoglalásai a következők:

1. A törzsgárda-tagság eltörlésére vonatkozó intézetvezetői javaslatot (egy ellenszavazattal) határozottan elutasítjuk.

Indokaink: A törzsgárda-szabályzatot az Intézetvezetőség és az akkor még egyetlen szakszervezeti képviselőt kötötte és ez részévé vált a Könyvtár munkaügyi szabályzatának. Az ennek alapján megszerzett jogok alanyi jogokká váltak, amelyek még újabb, a törzsgárda rendszert megszüntető megállapodás esetében is érvényben maradnak a régi dolgozókra vonatkozóan, mivel a megszerzett alanyi jogokat nem lehet elveszíteni. A munkaügyi szabályzat csak az Intézetvezetőség és a két szakszervezet közös megállapodásával módosítható, ez vonatkozik a törzsgárda-szabályzatra is. Egyetértünk az Intézetvezetőség azon érvelésével, hogy az öt-tíz éves törzsgárda-jutalom amúgy is kicsiny összegét az adó neveltségessé zsugorítja. Ezért javasoljuk, hogy a jutalmazandóknak az összegnek megfelelő vásárlási utalványt adjanak, mivel azt adó nem terheli, illetve amennyiben az is adóköteles lenne, akkor öt évenként egy nap jutalomszabadság járjon (pl. a huszadik évben + négy nap, a huszonegyedikben a szokásos).

Tiltakozunk az ellen, hogy egy-egy évjáratból csak egy személy legyen a kijelölt jutalmazott, ugyanis a teljesítmények nem összemérhetőek, a kiválasztás nem ellenőrizhető. Egyébként is, mint fent már említettük, a megszerzett alanyi jog minden jogosultat egyformán megillet.

Nem értünk egyet azzal az érveléssel, amely nyugati példákra hivatkozva az egy helyen megszerzett szaktudásnál magasabbra értékeli a több munkahelyen szerzhető tapasztalatokat. A nálunk hatékonyabb nyugati munkaszervezők is a japán példát részesítik előnyben, ahol nem egyetlen dolgozó, de annak leszármazottai is ugyanazt a teget szolgálják egész életükben.

2. Az áprilisban esedékes, a közgyűjteményi dolgozók összességét megillető 40 %-os béremelés tárgyában a taggyűlés úgy döntött, hogy a béremelést egységesen kell minden dolgozónak megkapnia. A csoport álláspontja az, hogy az adott könyvtári egységek és egyenként a dolgozók is kapják meg a bruttó bérükre a 40 %-os fizetésemelést. (Egy alternatív verzió szerint a nettó bér emelkedik azonos százalékosan, a bruttó negyven százalékos egységenkénti növelése mellett. Ez a változat azonban a taggyűlés előtt még nem volt ismeretes.)

Egyúttal megragadjuk az alkalmat, hogy értesítsük a közvéleményt arról, hogy február 18-án a TDDSZ Közgyűjteményi Választmánya 350 könyvtáros, levéltáros és múzeológus TDDSZ-tag többségének szavazatával Benjámín Juditot, a csoport és a könyvtár egyik tagját illetve munkatársát az Országos Választmány tagjának megválasztotta.

Budapest, 1989. február 21.

Szabó Ervin biz.

A Szabó Ervin Csoport
nevében

HOZZÁSZÓLÁS A TDDSZ ÁLLÁSFOGLALÁSAIHOZ

Tulajdonképpen a Könyvtári Híradó 1988. 12. számában megjelent, "Néhány szó a TDDSZ-ről" című közlemény utolsó, toleranciáról tanúszkodó mondata bátorított fel a hozzászólásra. Ez pedig így hangzik: "Elfogadjuk a velünk szembenálló nézetek publikálását is, amelyeknek a Híradó készségesen helyt ad." Ha nem is kifejezetten szembenálló nézeteket akarok nyilvánosság elé bocsátani, néhány észrevételt és kérdést mégis szeretnék a TDDSZ eddigi, szóban vagy írásban tett állásfoglalásaihoz hozzá fűzni.

* * *

Hadd kezdjem a már hivatkozott közleményben foglaltakkal.

"Néhány tudományos intézmény önálló gondolkodású munkatársa és az elveiket támogató más értelmiségiek alapították a TDDSZ-t, nem csekély hivatalos ellenállás leküzdése után." Én nem vonom kétségbe sem a TDDSZ tagjainak önálló gondolkodásra való képességét, sem pedig a nem csekély hivatalos ellenállás tényét, de kifogásolom a fogalmazásban benne rejlő inszINUÁCIÓT. Aki a Közalkalmazottak Szakszervezetének tagja marad vagy lesz, aki esetleg nem lép be egyik szakszervezetbe sem, az nem lehet önálló gondolkodású?

A b é r p o l i t i k á r ó l

"Nem hisszük, hogy a munka hatékonyságát és a bérkeretek racionális felhasználását csak egy központi bérpolitika valósíthatná meg, sőt azt hisszük, hogy a túlzott központosítás éppen a fenti értékek ellen hat. Éppen ezért javasoljuk, hogy az egységek továbbra is kapjanak bérkeretet, és elosztásáról dönthessenek." Nyilvánvaló, hogy egy ekkora intézmény esetében, mint a FSZEK, aligha lehet központilag megállapítani minden egyes dolgozó fizetését. Ezért is került a szervezeti egységek vezetőinek hatáskörébe az utóbbi években a beosztott dolgozók fizetésének megállapítása, az érvényes szakszervezeti jogosítványok figyelembevételével. 1987-ben csupán átmenetileg, a jelentős, önerőből történő béremelés /és ezzel párhuzamosan a munkaerőalap csökkentése, ami egyáltalán lehetővé tette ezt a hazai intézményekben egyáltalán nem szokásos lépést/ miatt fellépő problémák orvoslása, központi kezelése érdekében tért át a könyvtár a központi bérpolitikára azzal, hogy mielőbb lehet, ismét visszaadja az egységek vezetőinek ezt a jogot és felelősséget. Ennyiben egyetértünk a TDDSZ állásfoglalásával. Amivel nem értek egyet, az a központi bérpolitika kifogásolása. Különbséget kell tenni ugyanis a b é r p o l i t i k a és a b é r e k m e g á l l a p í t á s a között. Egy intézmény esetében számomra elképzelhetetlen, hogy

szervezeti egységei más-más bérpolitikai elveket kövessenek. Az egységek vezetői a bérpolitikai elvek keretei között kell, hogy megállapítsák a hozzájuk beosztott dolgozók fizetését, természetesen - ismétlem - a szakszervezeti jogosítványok figyelembevételével. Az intézmény működéséért végső soron annak vezetője felelős, s a rendeltetésszerű működés biztosításának egyik legfőbb eszköze ismét csak a bérpolitika. Az intézményi bérpolitika kialakításában nyilván részt vesznek az illetékes társadalmi szervezetek is. Gondolom, így képzelem ezt a TDDSZ is, amikor az 1989. február 21-i állásfoglalásában rögzíti: "... a taggyűlés úgy döntött, hogy a 40%-os béremelést egységesen kell minden dolgozónak megkapnia." Erre az állásfoglalásra még vizsaszaterek; most csak arra az ellentmondásra szeretnék rámutatni, ami egyfelől "... az egységek továbbra is kapjanak bérkeretet, és elosztásáról dönthessenek" követelés, a központi bérpolitika kétségbevonása, másfelől az egész intézményre vonatkozó bérpolitikai állásfoglalás /a 40%-os béremelést minden dolgozó egységesen kapja meg/ között fenáll.

Vagy-vagy: a TDDSZ vagy a szervezeti egységek önálló bérpolitikája mellett van, s akkor aligha mondhatja meg, hogyan is használják fel a 40%-os béremelési keretet, vagy az intézményi bérpolitika mellett, s akkor javasolhatja, hogy a 40%-os keretet miképpen használják fel a könyvtár valamennyi egységében.

"Nem látjuk indokoltnak, hogy a dolgozók bérfelzárkózása túlnyomórészt egymás rovására valósuljon meg /nyugdíjazás, munkaidőcsökkentés által/." A fogalmazás számomra nem elég világos, így csak értelmezhetem, mit is akar mondani. Föltételezhetően azt a megoldást teszi kifogás tárgyává, amely a munkaerőalap csökkentésével tette lehetővé 1987-ben dolgozóink tekintélyes mérvű fizetésemelését. Ha ezt akarta mondani a TDDSZ, akkor szerintem utólag elhatárolta magát az 1987-es intézkedéstől, mert az az álláspontja, hogy nem lett volna szabad csökkenteni könyvtárunk létszámát annak érdekében, hogy a dolgozók magasabb fizetést kapjanak. /Vagy legalábbis: kisebb mértékben kellett volna csökkenteni a létszámot, s ennek megfelelően kisebb fizetésemelést adni a dolgozóknak, - erre utalhat a szövegbe illesztett "túlnyomórészt" határozó./ Kétségtelen, ez is védhető álláspont, kérdéses csak az, hogy mit szólnak hozzá az érintett dolgozók, akik ugyan intenzívebb munkával tartják fenn ugyanazt a szolgáltatási színvonalat, de 10-15-20%-kal magasabb bérért. S végül még egy kérdést: ha ne "egymás rovására" valósuljon meg a bérfelzárkózás, akkor ugyan milyen forrásból? Várni kellett volna 1987-től az 1989. április 1-jén esedékes béremelésre?

/S ne feledjük, a 40%-os bérfejlesztést az 1988-as bérszínthez várjuk!/
"Az órabér táblázat nem tükrözi elég-

gő a jövedelem mértékét. Javasoljuk, hogy a béren kívüli juttatásokat is hasonló precizitással hozzák nyilvánosságra. Így többek között a szerződéses munkák bevételeiből részesülők körét, egy visszamenőleges kimutatást arról, hogy a kedvezményes üdültetésben ki, mikor és hová szóló beutalóban részesült, nyugati tanulmányutakon kik vettek részt, vállalati kölcsönt kik, milyen összegben és célra kaptak." Az állásfoglalásnak azzal a részével teljes mértékben egyetértek, hogy az intézmény működésének minden mozzanatáról, beleértve a felsorolt eseteket is, a közösséget tájékoztatni kell. Többé-kevésbé eddig is megtörtént, a jövőben még következetesebben kell ezt az utat követni. Amivel viszont egyáltalán nem értek egyet, hogy a felsorolt juttatásokat beleszámítsuk a jövedelembe. Ha ezen a nyomon megyünk tovább, akkor bele kellene számolnunk a jövedelembe a szerzői munkák honoráriumait, a mellékfoglalkozásból, a különféle megbízási munkákból eredő jövedelmeket, de talán még az OTP-betétek kamatait is. Úgy vélem, a bér az bér, vagyis a teljesített munka ellenértéke, az egyéb jövedelem pedig ettől teljesen független valami. Ez számomra egyszerű és világos. Engem valójában az a szemléletmód aggaszt, amit e mögött meghúzódni vélek.

Ez pedig összekeveri a fizetést a szociális segéllyel, a fizetést a többletmunkákból szerzett jövedelemmel, a fizetést a tanulmányutakkal, s - elnézést kérek, ha tévedek -, valamilyen olyasfajta egyenlőséget hívna vissza, ami korábbi - azt hinném - túlhaladott szemléletmódunkra volt jellemző.

"A társadalmi munkát is ellátó vezetők ... részére biztosítanak-e az elfoglaltságuk idejére megfelelő helyettest, és a munkától távol töltött idő hogyan szerepel fizetésükben, jutalmukban." Azt hittem, ez is régen elrendezett kérdés. A társadalmi munka azért társadalmi munka, mert önkéntes és mert nem jár érte fizetés. Továbbá azt hiszem, a vezető - ha társadalmi munkát vállal - tisztában van azzal is, hogy ezt a társadalmi munkát kissé a vezetése alatt álló kollektíva is vállalja, vagyis főként rájuk hárul a vezető helyettesítése, ha a társadalmi munka csak munkaidőben végezhető. Ezért a vezető belátása szerint vállal ilyen munkát. Csak is abban az esetben érzem indokoltnak az intézményvezetésnek /az általános alanyból erre a címzetre merek következtetni/ feltett kérdést, ha valami olyasmí elfoglaltságról van szó, amire az intézetvezetés adott volna megbízást. De akkor ez már nem társadalmi munka.

* * *

A vezető k e m g b í z á s a
é s e l b í r á l á s a

"A vezetők javasolt időre való kinevezésével a többség nem értett egyet, hosszabb időtartamra való kinevezést látnak szükségesnek." Mivel a fogalmazás nem egyértelmű, magamnak kell értelmezni. Valószínűleg a TDDSZ többségének álláspontja az, hogy nem ért egyet a vezetők meghatározott időre szóló kinevezésével, hanem azt kívánja, hogy meghatározatlan időre szóljanak a vezetői megbízások. Ugyebár tudjuk, ez azt jelenti, hogy a vezetői megbízás csak kilépéssel, nyugdíjazással, fegyelmi úton vagy közös megegyezéssel szűnhet meg. Nem kívánok annak megvitatásába belebocsátkozni, milyen előnyei és hátrányai vannak egyik vagy másik megoldásnak; én a meghatározott időre szóló vezetői megbízás híve voltam és vagyok, s úgy látszik, az érintett vezetők többsége is az. Csupán ketten nem vállalták - nem bízva az intézet vezetésében /vagy magukban?/ - a meghatározott időre szóló megbízást. Nem világos azonban, hogy a TDDSZ többsége mit ért a "hosszabb időtartamra való kinevezés" alatt. Meghatározatlan időre szólót-e, vagy pedig három évnél hosszabb, de meghatározott időre szóló kinevezést? Ezt jó lenne tisztázniok.

"Javasoljuk, hogy az alulról felfelé működő kontroll elemeit is építsék be a kinevezési-jutalmazási rendszerbe. /Pl. bármilyen szintű vezetőnél a dolgozók titkos szavazás útján gyakorolt vétőjogát./" Messzemenően egyetértek azzal, hogy a vezetők kinevezésénél, munkájuk elbírálásánál tekintetbe kell venni a dolgozók véleményét is; a kinevezések esetében már eddig is ezt a gyakorlatot igyekezett követni az intézetvezetés. Amire szükség lenne, megteremteni azokat a módokat, lehetőségeket, rutinokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a dolgozók rendszeresen, elfoglaltságok és félelmek nélkül bírálhassák el nyilvánosan vezetőiket. Ugyanakkor a felhozott példát, vagyis a dolgozói vétőjogot nem tartom helyesnek. Nemcsak azért nem, mert ütközik a jelenlegi Munka Törvénykönyvének előírásaival, - tehát törvényellenes - s ha ezeken változtatni akarunk, akkor ezt nem intézményi szinten kell kezdeményeznünk, hanem mert könnyen létrejöhet az öngazgatás egy torz formája ezen az úton. Véleményem szerint nem szabad összekeverni a politikában, a közéletben alkalmazható és alkalmazandó módszereket egy intézmény életében érvényesítendővel. A társadalmi kontroll - a dolgozók bírálati, véleményalkotási joga és kötelezettsége mellett - elsősorban a következőképpen érvényesül egy intézmény esetében: az intézmény vezetőjét a társadalom által felhatalmazott szerve útján nevezi ki, s végső soron ő is váltja le. A vezető alkalmasságának kérdését a dolgozók felvethetik a társadalmi testületnél vagy meg-

bízott szervénél, de semmiképpen sem gyakorolhatnak vétőjogot a kinevezés során. Az egyes szervezeti egységek vezetőinek kinevezésére vonatkozó vétőjog pedig az intézményvezető személyes felelősségét csorbítja, pontosabban: felmenti a felelősség alól. /Egyébként engem személy szerint érdekelne, hogyan is képzeled el a TDDSZ ezt a vétőjogot és gyakorlását. Bennefoglaltatik a visszahívás, a felmentés, a fegyelmi felelősségre vonás joga is? Ki kezdeményezi, ki bonyolítja le az eljárást? Stb. stb./

A v é l e m é n y n y i l v á n í -
t á s s z a b a d s á g á r ó l

A Könyvtári Híradó 1989. 1. számában is megjelent egy TDDSZ-állásfoglalás; ezt azonban csak a tagok egy része írta alá. Ezért az alábbiakban csak hozzájuk szólok. Az állásfoglalás szükségesnek tartja, a Könyvtári Híradóban nyíljék egy "Nyílt t é r" rovat, amelyben a könyvtár bármely dolgozója szabadon, cenzurázatlanul elmondhatja véleményét az intézmény vezetéséről és működéséről. Helyes követelmény, s voltaképpen ezt a célt kell, hogy szolgálja a Híradó egész terjedelme, nemcsak utolsó oldala. Ha eddig valaki tényleg nem mondhatta el szabadon, cenzurázatlanul véleményét, akkor a hibázók, a cenzorok okulására is szolgálna, ha az aláírók vennék a fáradságot és tételesen is felsorolnák azokat az eseteket, amikor valaki vélemény- és szó-lásszabadságában korlátozva lett. Így könyvnyelben elkerülhetők lennének a jövőben az ilyen hibák, s az aláírók kritikája is hitelesebb lenne. Még súlyosabb az aláíróknak az a megállapítása, amely úgy szól, hogy "belső, hátrányos következményektől mentes nyilvánosság hiányában" kerestek kollégáink külső fórumokat könyvtárunk működési hiányosságainak szóvátételére. Ez olyan súlyos vád, amelyet tényszerűen is alá kellett volna támasztani. A kérdés az: kit ért és milyen hátrányos következmény azért, mert véleményét elmondta? Erre a kérdésre válaszolni kell, egyrészt ismét azért, hogy a hibákból okulni lehessen, s ha lehet, a megesett sérelmeket orvosolni, másrészt azért, hogy kellő garanciát kapjanak mindazok, akiknek a köz vagy a maguk érdekében mondanivalójuk van, nem érik hátrányos következmények, ha nyilvánosságra hozzák véleményüket. Amíg azonban ez a válasz, s az illő viszonzás el nem hangzik, az idézett megállapítások csak üres és rosszízű vádaskodások.

Ehhez az állásfoglaláshoz még néhány költői kérdés is hozzá kívánkozik; vajon milyen végképp megoldatlan ügyeket és milyen nyilvánosság elé kellene vinni? Ki dönti el, hogy mikor, mit és hol kell szellőztetni? Mikor minősíthető kimerültnek a házon belüli vita minden lehetősége? Milyen esetekben s milyen fórumokhoz lehet és kell fellebbezni? S egyáltalán: az intézetvezetés minden koncepciója, döntése megfellebbezhető külső fórumoknál? A kérdéseket lehetne folytatni.

A t ö r z s g á r d a - t a g s á g -
r ó l

Végül következzenek észrevételeim ahhoz a TDDSZ-állásfoglaláshoz, amelyet ismét az egész csoport nevében írt alá Szabó László bizalmi 1989. február 21-én. Két kérdésről van szó: az egyik a törzsgárda-tagság. /A másik a várva-várt 40%-os bérrendezés./

A magam részéről azokkal tartok, akik a törzsgárda-rendszert kezdettől fogva nem helyeselték bevezetni a könyvtári területre. Ne felejtsük el: akkor, amikor évekkal ezelőtt megjelent a magyar munkaerőgazdálkodásban, azt a célt szolgálta, hogy a nagy iparvállalatok - a keményebb korlátozó intézkedések mellett - ezzel a mézesmadzaggal is magukhoz köthessék a munkásaikat, akikre erősen hatottak a tsz-melléküzemágak, ktsz-ek és kisiparosok előnyösebb ajánlatai. A kulturális területre később csapott át ez a mozgalom, s alig hiszem, hogy a könyvtárakon kívül máshol is megélt volna ennyi időt. Szerintem senki sem azért marad egy könyvtár dolgozója, mert kilátásba helyezték neki a törzsgárda-jutalmat, hanem azért, mert "megéri" neki. Akkor viszont miért kell ezt külön is jutalmazni? Nyilván szólnak érvek a mellett, hogy a munkaadónak is előnyös, ha valaki /ha nem is mindenki/ minél hosszabb ideig van nála alkalmazásban. /Én ugyan nem érvelnék japán példával a munkahelyhez való kötődés fontosságáról, mert akkor illelenék sok minden mást is például venni Japánból. Hogy mást ne mondjak, sok japán

munkás ki sem veszi amúgy sem hosszú szabadsága minden napját, nem hogy jutalomszabadságot kérne minden öt év után. /Vannak aztán érvek a mellett is, hogy a munkaerő értéke nő a több munkahelyen szerzett tapasztalatokkal. Talán ezt a vitát is érdemes lenne egyszer lefolytatni. Most inkább arról, hogy engem itt most az az alapállás, megközelítési mód aggaszt, amelyről és ahogyan a törzsgárda-rendszer mellett voksol a TDDSZ. Idézek az érveléséből: "Tiltakozunk az ellen, hogy egy-egy évjáratból csak egy személy legyen a kijelölt jutalmazott, ugyanis a teljesítmények nem összemérhetők, a kiválasztás nem ellenőrizhető." Szerintem a teljesítmények igenis összemérhetők és összemérendők, s nemcsak a vezetők, de a munkatársak is pontosan tisztában vannak egymás teljesítményeivel; a kiválasztás pedig ellenőrizhető és ellenőrizendő, ami többek között éppen a társadalmi szervezetek feladata és aminek a nyilvánosság az egyik eszköze. Az, hogy nem akarunk megkülönböztetni a teljesítmény szerint, a középszer és az alulteljesítőket malmára hajtja a vizet, a kiválóak rovására.

A 4 0 % - o s b é r e m e l é s -
r ó l

Ugyanezt a szemléletmódot látom meg nyilvánulni a 40%-os béremelést illető TDDSZ álláspontban is. Egy kollektíva egyedeit mindig el lehet helyezni egy teljesít-

ményskála fokain. E skála relatív, vagyis az adott munkahelyen belül érvényes, de pontosan mutatja a dolgozók megoszlását - durván számítva - gyengékre, közepesekre, kiválóakra. Ha a béremelést egyenlően, a fizetések arányában osztjuk szét, akkor jól járnak a gyengék, s rosszul a kiválóak; míg ha differenciálunk, a kiválóak járnak jobban. A közepesek mindkét esetben a pénzüknél maradnak, de biztosabbnak érzik helyzetüket, ha az első elosztási mód érvényesül. A TDDSZ a mellett van, hogy mindenki egyaránt, fizetése arányában részesüljön a 40%-os béremelésből. Föltételezhetően két indok rejlik ezen állásfoglalás mögött: 1. a béremelés csupán a megélhetési költségek növekedésének kompenzálása; 2. mindenki pontosan anynyi fizetést kap jelenleg, amennyi teljesítményét megilleti. Engedtessek meg nekem, hogy a második indok helytálló voltában kétkedjek, hiszen az eddigi fizetésemelések is inkább az egyenlősi, semmint a differenciálás felé hatottak. Az első indok pedig azért nem elfogadható számomra, mert szerintem a társadalomnak többet nyújtó, "hasznosabb" dolgozók megérdemlik, hogy több kompenzációt kapjanak. A TDDSZ állásfoglalása tehát a gyengébben és a közepesen teljesítők részéről nyerhet inkább szimpátiát, semmint a kiválóak oldaláról. Ez utóbbiak joggal várának el fokozottabb, teljesítményükkel arányos anyagi elismerést. Éppen eleget szidták, szidtuk az egyenlősire irányuló bérrendszert az ipartól kezdve a kultúráig; s most, amikor lehetőség nyílnék a mi területünkön némi differenciálásra /mert magam sem zárom ki, hogy a bejelentett béremelésből egy bizonyos százalékban mindenki részesüljön/, akkor ennek a régi, a hivatalos és az alternatív politika által egyaránt elítélt, teljesítményviszatartó, igazságtalan bérezési gyakorlatnak folytatására tesz a TDDSZ javas-

latot. Nem értek vele egyet, mert nem a jó teljesítményt, a kiválóságot díjazza, hanem a középszert és a gyenge teljesítményt.

Az állásfoglalásnak a béremeléssel foglalkozó pontja ismertet egy alternatív verziót is, bár ez nem szerepelt még a TDDSZ taggyűlés előtt. Ez sem tér el az egyenlősi elvétől, sőt még következetesebben kívánja alkalmazni, s ezért határozottan előnyösebb a magasabb fizetésűek szemszögéből. Ugyanis azt veti fel, hogy a szervezeti egységek kapják meg bruttó beralapuk 40%-át, de a béremelések megállapításánál a nettó fizetéseket vegyék alapul, s mindenkinek egyforma százalékkal emeljék meg a nettó bérét. Könnyű belátni, hogy egy magasabb nettó bér - mondjuk 30%-ához több személyi jövedelemadó és nyugdíjjárulék rendelődik, mint egy alacsonyabbhoz. Így a végeredmény az lenne, hogy a magasabb jövedelműek több, mint 40%-os bruttó béremelést kapnának, a kisebb fizetésűek pedig kevesebbet, mint bruttó fizetésük 40%-át. Tehát a TDDSZ-nek ez a javaslatverziója - amit ugyan taggyűlése eddig még nem vitatott meg - kifejezetten hátrányos a kisebb jövedelműek szempontjából.

* * *

Kérem a TDDSZ tagságát, vegye észrevételeimet - amelyeket nem mint az intézményi hierarchia tagja, hanem mint a FSZEK munkatársa tettem meg - hozzájárulásként az őszinte és építő nézetcserehez. Örülnék, ha kérdéseimre és észrevételeimre nemcsak a TDDSZ-től, mint adresszálttól, hanem a TDDSZ-en belüli és kívüli munkatársaimtól is válaszokat kapnék.

Papp István

a Közalkalmazottak Szakszervezetének tagja

Gyűjtésünk eredményeiről

Mindenki számára ismeretes, hogy az elmúlt év májusában gyűjtést szerveztünk az Erdélyből hazánkba menekültek számára, mint arról a Híradó 1988 júniusi számában már beszámoltunk. Most a gyűjtés végeredményéről szeretnénk értesíteni az adakozókat.

Az elmúlt év során az intézet dolgozói 26.700 forintot adtak össze. Összegyűlt még több kiló ruhanemű, ágynemű, tisztálkodószerek és konzerv is. Az adományokat a rákosszentmihályi református egyházközség /XVI. Budapesti út 82./ szeretetszolgálatához juttattuk el. Mint ismeretes, ez az egyházközség a fő elosztóhelye a folyamatosan érkező felaján-

lásoknak. Az ide eljuttatott pénz és természetbeni adományainkat megható hangú köszönő sorokkal nyugtázták. Mi is szeretnénk köszönetet mondani a könyvtárak dolgozóinak áldozatkészségükért.

Szecsei Lászlóné
a Szakszervezeti Bizottság
nevében

Az örmény földrengéskárosultak részére intézményünk dolgozói 15.260 forintot adtak össze. Az összeget a Szakszervezet továbbította.

Március 21-én pártnap keretében Schäffer Annamária, a VIII. kerületi Ügyészség vezetője az új alkotmány koncepciójáról tartott előadást. Felvázolta azokat a politikai körülményeket, amelyek időszerűvé teszik az alkotmányozást, s azokat az elveket, amelyeknek érvényesülnie kell az új, szilárd jogrend megteremtésében.

* * * * *

A Ho Si Minh TF SZOT Központi Iskolára kihelyezett tagozat által szervezett felvételi előkészítő tanfolyamon 6 munkatársunk vett részt.

Február közepén elkezdődött a tájékoztató könyvtárosok részére szervezett továbbképző sorozatunk, melynek programjában a központi könyvtár mellett több nagy budapesti könyvtár meglátogatása is szerepel.

Március 16-án a Bessenyei György TF első éves könyvtár szakos hallgatói tettek tanulmányi kirándulást a központi könyvtárba.

Vizsgálattal zárult az alapfokú könyvtárkezelői tanfolyam. 12-en adtak számot tudásukról a vizsgabizottság előtt, melynek elnöke Szabó Sándor, az ELTE docense volt. 4-en értek el "Kiváló", 5-en "Jól megfelelt", 3-an "Megfelelt" eredményt.

Személyi hírek

J u t a l o m

Bácsi Tivadar tűz- és munkavédelmi előadó nyugdíjba vonult. Ebből az alkalomból 10.000 forint jutalomban részesült.

Ú j m u n k a t á r s a k

János Zoltán könyvtáros /VII. kerületi főkönyvtár/, Dr. Varga Lászlóné könyvtáros /XX. kerületi főkönyvtár/.

K i l é p t e k

Baranyai Ágnes könyvtáros /XI. kerületi főkönyvtár/, Borosné Rózsa Livia könyvtáros /XVIII. kerületi főkönyvtár/, Köpeczi Edit könyvtáros /VIII. kerületi főkönyvtár/.

S z ü l e t é s

Boros Beátának /V. kerületi főkönyvtár/ Ágnes nevű kislánya, Gulyás Zsoltéknak /IX. kerületi főkönyvtár/ Flóra Zsuzsanna nevű kislányuk született.

A szülőknek és a kisbabáknak jó egészséget kívánunk!

